

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 169/2018-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 5. septembra 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a zo sudcov Petra Brňáka a Milana Ľalíka prerokoval prijatú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom JUDr. Jurajom Špirkom, Nerudova 6, Košice, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní pod sp. zn. 10 C 270/2008 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 270/2008 porušené boli.

2. [REDAKOVANÉ] priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 5 000 € (slovom päťtisíc eur), ktorú je jej Okresný súd Košice I povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Košice I je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy právneho zastúpenia v sume 325,42 € (slovom tristodvadsaťpäť eur a štyridsaťdva centov) na účet jej právneho zástupcu JUDr. Juraja Špirka v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.

4. Sťažnosti [REDAKOVANÉ] vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 169/2018-15 zo 16. mája 2018 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“) vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 270/2008 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka je v procesnom postavení žalovanej účastníčkou napadnutého konania, ktoré sa začalo 10. novembra 2008 podaním žaloby proti sťažovateľke. Predmetom napadnutého konania je určenie neplatnosti kúpnej zmluvy. Sťažovateľka v sťažnosti uvádza priebeh úkonov súdu, ako aj účastníkov konania, z ktorého vyplýva, že v konaní síce boli vykonávané úkony, avšak neboli efektívne. Napadnuté konanie trvá takmer desať rokov, no vo veci stále nebolo rozhodnuté. Takýto stav trvá napriek tomu, že nálezom ústavného súdu č. k. II. ÚS 690/2015-34 zo 14. januára 2016 bolo konštatované, že v napadnutom konaní dochádza k prieťahom a okresnému súdu bolo

uložené konať bez prieťahov. Sťažovateľka na ochranu svojich práv využila všetky právne prostriedky, ktoré poskytuje právna úprava. Preto podala 2. februára 2018 predsedovi okresného súdu sťažnosť na prieťahy podľa § 62 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Predseda okresného súdu na sťažnosť odpovedal 27. februára 2018 tak, že sťažnosť vyhodnotil ako dôvodnú. Sťažovateľka ďalej uvádza:

„S odpoveďou predsedu Okresného súdu Košice sa stotožňujeme, pretože vo veci sa koná neefektívne a to tak, že Okresný súd Košice I vo veci prvé 3 roky nekonal vôbec a neskôr konal značne neefektívne, prvé pojednávanie vo veci bolo vyhlásené viac ako po 7 rokoch a 6 mesiacoch. Aj keď sú posledné roky termíny pojednávania relatívne častejšie ako v minulosti, ani po viac ako 9 rokoch nedošlo k rozhodnutiu vo veci a právoplatné rozhodnutie je v nedohľadne, čím porušuje naše základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov upravené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky ako aj v čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd.“

3. Vzhľadom na uvedené sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prieťahov a zároveň aby jej bolo priznané zo strany okresného súdu finančné zadosťučinenie v sume 10 000 €. Požadované finančné zadosťučinenie sťažovateľka odôvodnila neprimeranou dĺžkou konania, z toho plynúceho psychického napätia a pocitov sklamaní z neprimeranej dĺžky konania. Zdlhavý postup konania spôsobil, že sťažovateľka nadobudla presvedčenie, že okresný súd v skutočnosti nemá záujem poskytnúť jej právam zákonnú ochranu. Sťažovateľka tiež požaduje, aby jej ústavný súd priznal náhradu trov právneho zastúpenia v sume 325,42 €.

4. Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti vyjadril predseda okresného súdu, v ktorom uviedol chronológiu procesných úkonov vykonaných v napadnutom konaní. Z vyjadrenia vyplýva, že prvé pojednávanie bolo nariadené na 29. január 2013, ktoré však bolo odročené na neurčito z dôvodu práceneschopnosti vybavujúcej sudkyne. Následne súd

rozhodoval o zámene účastníkov konania. Proti týmto rozhodnutiam boli podané opravné prostriedky, o ktorých rozhodoval Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“). Prvé meritórne pojednávanie sa konalo až 17. júna 2016, teda po vyše siedmich rokoch od podania žaloby. Následne okresný súd uznesením sp. zn. 10 C 270/2008 z 27. júna 2016 pripustil zmenu žaloby v súlade s písomným podaním žalobcov v 1. až 18. rade a konanie o vzájomnom návrhu žalovaných v 2. a 3. rade vylúčil na samostatné konanie. Následne okresný súd nariaďoval pomerne pravidelne pojednávania, avšak vo veci stále nebol vyneseny rozsudok. Ďalej predseda okresného súdu uvádza: „*Na návrh žalobcov súd viackrát rozhodoval o pripustení ďalších účastníkov do konania, o zámene účastníkov a o zmene žalobného návrhu.*“

Po právnej stránke sa vec nejaví byť zložitou, určitú zložitost' však vidím v skutkovom stave veci. Aj napriek uvedenému dĺžka doterajšieho konania sa javí ako neprimeraná a preto s'ťažnosť hodnotím ako dôvodnú.“

Súčasne predseda okresného súdu oznámil, že súhlasí s tým, aby ústavný súd rozhodol o s'ťažnosti bez ústneho pojednávania.

5. Ústavnému súdu bolo 3. júla 2018 doručené vyjadrenie s'ťažovateľky, v ktorom uviedla, že súhlasí s tým, aby ústavný súd v jej veci upustil od ústneho pojednávania.

6. Ústavný súd preto so súhlasom oboch účastníkov konania upustil podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde od ústneho pojednávania v danej veci, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

7. Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o s'ťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov.

9. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

10. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02).

11. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (obdobne III. ÚS 127/03, IV. ÚS 221/04).

12. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Všeobecne je štát povinný usporiadať svoj justičný systém tak, aby súdy mohli každému zaručiť právo, aby o jeho záležitostiach týkajúcich sa práv a záväzkov bolo právoplatne rozhodnuté v primeranej lehote.

13. Keďže konanie začalo za účinnosti zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“), táto povinnosť súdu a sudcu

vychádzala z dikcie ustanovenia § 6 OSP, ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná. Od 1. júla 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), ktorý nahradil Občiansky súdny poriadok a ktorý vo svojich ustanoveniach upravuje zásadu hospodárnosti a rýchlosti konania v čl. 17. Podľa § 157 ods. 1 CSP súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania (obdobne § 100 ods. 1 OSP).

14. Iba prietahy pričítateľné štátu môžu viesť ku konštatovaniu prekročenia primeranej lehoty. Aj v právnom štáte, v ktorom platí dispozičná zásada pre postup účastníka konania, nezbavuje súd povinnosti zaistiť urýchlené prejednanie a najmä skončenie veci.

15. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (I. ÚS 41/02). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

16.1 Predmetom konania na okresnom súde je konanie o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy, ktorej predmetom bol byt. Ide o štandardnú vec tvoriacu súčasť občianskoprávnej agendy súdov. Napadnuté konanie preto nemožno považovať za skutkovo a ani právne nadmerne zložitú.

16.2 Ústavný súd ďalej posudzoval správanie sťažovateľky z hľadiska vplyvu na priebeh konania. Ústavný súd nezistil v postupe či správaní sťažovateľky žiadne skutočnosti, ktoré by jej bolo potrebné pripísať na ťarchu. Ani predseda okresného súdu vo vyjadrení nenamietal správanie sťažovateľky ako dôvod celkovej dĺžky napadnutého konania.

16.3 Napokon posúdil ústavný súd z hľadiska existencie zbytočných priet'ahov samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní. Konanie sa začalo 10. novembra 2008 podaním žaloby. Prvé pojednávanie súd nariadil až 29. januára 2013, teda po vyše štyroch rokoch od podania žaloby. Ani takto nariadené pojednávanie sa však neuskutočnilo, pretože bolo 23. januára 2013 odročené z dôvodu práceneschopnosti vybavujúcej sudkyne. V priebehu roka 2014 súd riešil otázku zámeny účastníkov napadnutého konania na strane žalovaných tak, že namiesto s'ťažovateľky vstúpi do konania [REDACTED]. Takúto zámenu okresný súd pripustil uznesením č. k. 10 C 270/2008-173 zo 6. februára 2014, proti ktorému však podal odvolanie žalovaný [REDACTED]. O odvolaní rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 1 Co 561/2014 z 13. januára 2015 tak, že zrušil uznesenie okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Okresný súd následne uznesením č. k. 10 C 270/2008-247 zo 7. septembra 2015 pripustil do konania na strane žalovaných [REDACTED] a [REDACTED]. Prvé pojednávanie sa vo veci uskutočnilo až 17. júna 2016. Okresný súd uznesením č. k. 10 C 270/2008-310 z 27. júna 2016 pripustil zmenu žaloby v súlade s písomným podaním žalobcov v 1. až 18. rade a konanie o vzájomnom návrhu žalovaných v 2. a 3. rade vylúčil na samostatné konanie. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť 6. júla 2016.

V ďalšom období okresný súd nariadil spolu osem pojednávaní, avšak iba tri boli meritórne, na ktorých došlo k prejednaniu predmetu veci. Pojednávanie nariadené na 16. január 2018 súd zrušil z dôvodu zisťovania okruhu dedičov po nebohej žalobkyni v 2. rade. Uznesením č. k. 10 C 270/2008-685 z 15. februára 2018 súd rozhodol, že pokračuje v konaní s dedičmi po nebohej žalobkyni v 2. rade. Ďalšie pojednávanie vo veci súd nariadil na 3. máj 2018, ktoré bolo odročené na neurčito pre účely rozhodnutia o návrhu žalobcov na pristúpenie ďalších žalovaných do konania a o návrhu na pripustenie zmeny žaloby. Okresný súd uznesením z 30. mája 2018 ustanovil žalobkyňu v 14. rade za spoločného zástupcu žalobcov v 3. až 9. rade, 12. až 17. rade a žalobcov v 19. a 21. rade.

17. Vychádzajúc z predloženej s'ťažnosti, ako aj predloženej chronológie úkonov ústavný súd konštatuje, že napadnuté konanie bolo postihnuté obdobím bezdôvodnej nečinnosti okresného súdu (od podania žaloby 10. novembra 2008 do februára 2014, keď súd rozhodoval o zámene účastníkov na strane žalovaného, od 7. septembra 2015,

keď okresný súd pripustil do konania na strane žalovaného [REDAKOVANÉ], do 17. júna 2016, keď sa uskutočnilo prvé pojednávanie). Konanie vedené na okresnom súde pod sp. zn. 10 C 270/2008 sa začalo 10. novembra 2008, teda trvá v čase rozhodovania ústavného súdu skoro desať rokov a dosiaľ vo veci stále nebol vyneseny meritórny rozsudok. Z uvedeného obdobia nemožno pripočítat' na úkor okresného súdu iba obdobie od mája 2004, keď bol spis s opravným prostriedkom predložený na rozhodnutie krajskému súdu, do januára 2005, keď krajský súd zrušil uznesenie okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Takúto dĺžku konania bez meritórneho rozsudku vo veci nemožno ospravedlniť ani väčším počtom účastníkov či skutkovým stavom veci.

18. Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 270/2008 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým k porušeniu základného práva s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

19. Postup okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 270/2008 už bol posúdený ústavným súdom pri rozhodovaní o s'ťažnostiach podaných účastníkmi na strane žalobcov. Výsledkom posúdenia sú nálezy ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 690/2015 zo 14. januára 2016 a sp. zn. I. ÚS 312/2016 zo 7. júla 2016, v ktorých ústavný súd konštatoval porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru s'ťažovateľov a prikázal okresnému súdu v konaní konať bez zbytočných priet'ahov. Preto ústavný súd tento príkaz opakovane nevyslovil a s'ťažnosti tak v tejto časti nevyhoveli.

20. S'ťažovateľka v s'ťažnosti tiež požaduje, aby jej ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 10 000 €, ktorú odôvodnila tým, že právna neistota, v ktorej sa dlhodobo nachádza, jej spôsobila materiálnu, ale aj nemateriálnu ujmu. Takúto ujmu pociťuje aj jej rodina. S'ťažovateľka je účastníčkou neprimerane dlhého konania, má obavy o ochranu svojich práv, pociťuje dlhodobo psychické napätie, ako aj pocit sklamania z neprimeranej dĺžky konania. Po toľkých rokoch konania priet'ahy v konaní vyvolávajú

pocit nezmyselnosti jej snahy o ochranu jej práv. Sťažovateľke vzhľadom na neprimeranú dĺžku konania nebola zo strany súdu poskytnutá potrebná ochrana.

21. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy a na neho nadväzujúceho § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva boli podľa čl. 127 ods. 1 ústavy porušené, aj primerané finančné zadosťučinenie.

22. Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje a z akých dôvodov sa ho domáha. Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

23. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil zásadou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je reparácia nemajetkovej ujmy, nie prípadná náhrada škody, ktorá by sa po splnení zákonných podmienok mohla uplatňovať v konaní pred všeobecnými súdmi (m. m. IV. ÚS 84/02).

24. Vzhľadom na okolnosti danej veci zakladajúce namietané porušenie základného práva (dobu priesťahov na okresnom súde, dĺžka napadnutého konania, ako aj jeho význam pre sťažovateľku) považoval priznanie sumy 5 000 € sťažovateľke za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde (bod 2 výroku tohto nálezu). Vo zvyšnej časti požadovaného finančného zadosťučinenia ústavný súd návrhu sťažovateľky nevyhovel.

25. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

26. Sťažovateľka uplatnila v petite sťažnosti úhradu trov konania spolu v sume 325,42 €. Sťažovateľke vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) uskutočnené v roku 2018. Základná sadzba odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2018 je 153,50 € a hodnota režijného paušálu je 9,21 €. Trovy konania tak predstavujú v takomto prípade 325,42 €. Ústavný súd preto v súlade s § 20 ods. 4 zákona o ústavnom súde priznal ich náhradu sťažovateľke v celej požadovanej výške.

27. Okresný súd je povinný zaplatiť túto sumu na účet právneho zástupcu sťažovateľky JUDr. Juraja Špirka (§ 31a ods. 1 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) (bod 4 výroku rozhodnutia).

28. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. septembra 2018